

Høgskolen i Telemark

Avdeling for allmenne fag

EKSAMEN

I

523 ETIKK

08.12.01

Tid: 4 timer

Målform: Bokmål/Nynorsk

Sidetall: 4 inkl. forside

Hjelpemiddel: Ingen

Merknader:

Kandidaten svarer på én oppgave.

Eksamensresultatene blir offentliggjort på følgende internettadresse:

<http://fag.hit.no/af/>

EXAMEN FACULTATUM

EKSAMEN I ETIKK

08.12.2001

BOKMÅL

Kandidaten svarer enten på oppgave 1 eller på oppgave 2.
Hver oppgave har to deler, a) og b).

ENTEN:

Oppgave 1:

Tekst: Aftenposten 8.-11.-01. Janne Haaland Matlary: "Bør bombingene stanse?" (Se vedlegg)

- a) Gjør rede for argumentasjonen i tekstutdraget. Hvilke etiske teorier er det som blir benyttet? Er du enig med Janne Haaland Matlary? Hvilke hensyn mener du bør telle mest i denne saken?
- b) På hvilken måte kunne argumentasjon ut fra nærhetsetikk og/eller kasuistikk være aktuelle som innlegg mot Janne Haaland Matlarys standpunkt?

ELLER:

Oppgave 2:

Verdenserklæringen om menneskerettighetene fra 1948 slår fast: "Alle mennesker er født like når det gjelder verdighet og rettigheter". I praksis må en likevel ofte foreta prioriteringer mellom mennesker. Hvordan ville du handle i følgende situasjon?

a) To pasienter trenger øyeblikkelig behandling etter en trafikkulykke, men det er praktisk mulig å hjelpe bare en av gangen.- Den ene pasienten er mannlig, ca. 20 år, bevisstløs etter en overdose narkotika. Den andre er en dame midt i 30-åra, påkjørt av bil. Hun er eneforsørger for tre barn.- (Begge pasientene har ellers ingen spesielle, særegne egenskaper, som kunne tenkes å utgjøre noen etisk relevant forskjell.)

Argumenter for en prioritering, og henvis til relevante etiske teorier.

b) Ved forsvar av menneskerettigheter henvises ofte til typer av deontologisk etikk, for eksempel til etiske tanker fremsatt av Kant eller Habermas. Redegjør for de etiske teorier disse to tenkere står for, og forklar hvordan tankene deres er egnet til å forsvare menneskerettigheter. Hvilken teori foretrekker du? Forklar.

EXAMEN FACULTATUM

EKSAMEN I ETIKK

08.12.2001

NYNORSK:

Kandidaten svarar enten på oppgåve 1 eller på oppgåve 2.
Kvar oppgåve har to delar, a) og b).

ENTEN:

Oppgåve 1:

Tekst: Aftenposten 8.-11.-01. Janne Haaland Matlary: "Bør bombingene stanse?" (Sjå vedlegg)

- a) Grei ut om argumentasjonen i tekstutdraget. Kva for etiske teoriar blir nytta? Er du samd med Janne Haaland Matlary? Kva for omsyn meiner du bør vere viktigast i denne saka?
- b) På kva måte kunne argumentasjon ut frå nærleiksetikk og/eller kasuistikk vere aktuelle som innlegg mot Janne Haaland Matlarys standpunkt?

ELLER:

Oppgåve 2:

Verdserklæringa om menneskerettane frå 1948 slår fast: "Alle menneske er fødte like når det gjeld verdi og rettar." I praksis må ein likevel ofte prioritere mellom menneske. Korleis ville du handle i følgjande situasjon?

- a) To pasientar treng akutt behandling etter ei trafikkulukke, men det er praktisk mogleg berre å hjelpe ein av gongen. Den eine pasienten er mannleg, ca. 20 år, utan medvit etter ein overdose narkotika. Den andre er ei dame midt i 30-åra, påkøyr av bil. Ho er eineførsørgjar for tri barn. (Begge pasientane har elles ingen spesielle, særlige eigenskapar, som kunne tenkast å utgjere ein etisk relevant skilnad.)

Argumenter for ei prioritering, og peik på relevante etiske teoriar.

- b) Ved forsvar av menneskerettar blir det ofte synt til typer av deontologisk etikk, til dømes til etiske tankar sette fram av Kant eller Habermas. Grei ut om dei etiske teoriene desse to tenkjarane står for, og forklar korleis tankane deira er eigna til å forsvare menneskerettar. Kva for teori vil du føretreke? Forklar.

Bør bom- bingen stanse?

SIGNERT

Janne Haaland Matlary

Leder i internasjonal politikk-
seksjonen, statsvitenskap, UiO

Taliban

De politiske, folkerettslige og etiske problemstillinger ved moderne krig vil folk flest være opptatt av, og dette er et sunnhetstegn ved vårt politiske system.

Luftbombingen av Afghanistan har som mål å sikre de spesialstyrker som må inn på bakken. Derfor skal Talibans luftskyts og mest mulig av dets ildkraft tilintetgjøres. Taliban selv er

også fienden, som beskytter og alliert av bin Laden. Målet er at Taliban-styret skal bort.

Dette bør vi støtte: Aldri har vel verden sett et mer kvinnéundertrykkende og grusomt regime, med henrettelser av uskyldige kvinner som dagligdags foretelse. Død og tortur er straffen for «lefling» med vestlige verdier eller kristendom, og folket har vært avskåret fra å motta mat og hjelp fra FN i mange år.

Taliban har aldri vært anerkjent av andre enn Pakistan, og selv FN hadde nesten gitt opp å få til elementært humanitært samarbeid nå. Derfor er det uten tvil riktig at bombingene ikke er årsaken til elendigheten; det er Taliban selv. Nå kan man i alle fall få etablert humanitær hjelp inn.

Det er riktig at sivile liv går tapt i en krig, og denne er intet unntak. Men dette alene er ikke god nok grunn til å stanse bombingene, spesielt gitt den situasjonen si-

vilbefolkningen, spesielt kvinnene, har som alternativ.

Bin Ladens nylige tale i TV fordømte også FN. Dette bør fortelle oss mye: FNs normgrunnlag, nemlig menneskerettighetene, er også del av fiendebildet fra Taliban og hans side. Religionsfrihet for Taliban vil si døden hvis man konverterer, og kvinners og barns rettigheter betyr null. Fra et etisk synspunkt må vi engasjere oss for å fremme menneskerettighetene for alle, uansett hvilket land de tilfeldigvis tilhører.

Selve krigshandlingen er uten tvil i tråd med folkeretten og FNs bestemmelser på dette området. Men mitt poeng her gjelder verdiene vi kjemper for. Jeg tror utenriksministeren med hell kunne ha poengtert dette.

Vedlegg